

Auteur van de bestseller
Na dit leven

De
H E M E L
in kaart

*Een neurochirurg onderzoekt
de mysteries van het hiernamaals*

EBEN ALEXANDER
met Ptolemy Tompkins

Over het boek

IS ER LEVEN NA DIT LEVEN?

Eben Alexander, auteur van de #1 *New York Times*-bestseller *Na dit leven*, brengt in *De hemel in kaart* oude sages en hedendaagse wetenschappers samen met de verhalen van 'gewone' mensen die, net als hijzelf, een diep spirituele ervaring hebben gehad. Na het verschijnen van *Na dit leven* waren er mensen die Eben Alexanders bijna-doodervaring afdeden als onmogelijk. Maar er waren nog veel meer lezers die hem schreven dat zijn verhaal hen diep raakte, op allerlei vlakken. In *De hemel in kaart* deelt Eben enkele van de verhalen die hem zijn verteld, en linkt deze aan wat de grote spirituele tradities, wereldreligies en filosofen op de wereld ons vertellen over de reis van de ziel.

De pers over het boek

'Eben Alexander bewijst wederom dat ervaring de grootste bron van kennis is. Zijn eigen bijna-doodervaring en de verhalen van mensen die hem aanschreven gebruikt Eben om ons mee te nemen van de Griekse filosofen naar de moderne medisch onderzoekers, om ons een overzicht te geven van die mysterieuze plek die men het hiernamaals noemt. Een dapper boek dat het onderwerp leven na dit leven met wetenschap, filosofie en de hartverscheurende ervaringen van anderen die aan de andere kant zijn geweest belicht.' – Raymond Moody, auteur van *Leven na dit leven*

Over *Na dit leven*:

‘Getuigenissen over bijna-doodervaringen zijn er al veel. Wat dit boek interessant maakt, is dat Alexander een neurochirurg is met kennis van zaken, die voorheen juist altijd sceptisch was als zijn patiënten met dit soort verhalen kwamen aanzetten.’ – *Psychologie Magazine*

‘Ik kan dit belangrijke boek van harte aanbevelen. Het zal veel wetenschappelijke taboes over de relatie tussen hersenen en bewustzijn kunnen doorbreken.’ – Pim van Lommel, cardioloog en auteur van *Eindeloos bewustzijn*

Over de auteur

Dr. Eben Alexander werkt al meer dan vijftientig jaar als universitair neurochirurg, waarvan vijftien jaar aan Harvard Medical School in Boston. Hij schreef dit boek in samenwerking met Ptolemy Tompkins, redacteur voor de tijdschriften *Guideposts* en *Angels on Earth* en auteur van vier boeken. Zijn artikelen verschenen onder meer in *Harper's*, *The New York Times* en *The Los Angeles Times*. Eben Alexanders eerste boek *Na dit leven* was een internationale bestseller. Het boek is vertaald in bijna veertig talen en wereldwijd werden er meer dan twee miljoen exemplaren verkocht.

Van dezelfde auteur
Na dit leven

Bezoek www.levboeken.nl voor informatie over al onze boeken. Volg @Levboeken op Twitter en bezoek onze Facebook-pagina: www.facebook.com/Levboeken.

Eben Alexander

De hemel in kaart

Oorspronkelijke titel

The Map of Heaven

© 2014 by Eben Alexander MD

Vertaling

Fabe Bosboom

Omslagontwerp

Pinta Grafische Producties

© 2014 A.W. Bruna Uitgevers B.V., Amsterdam

ISBN 978 94 005 0408 0

NUR 728

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

*Aan alle dappere zielen wier liefhebbende hart hunkert
naar de waarheid over ons bestaan*

INHOUD

Inleiding	9
1 Kennis	41
2 Betekenis	57
3 Visie	87
4 Kracht	109
5 Thuishoren	119
6 Vreugde	147
7 Hoop	167
Dankwoord	195
Appendix: Het antwoord zit in ons allemaal	199
Literatuurlijst	210

Inleiding

*Ik ben het kind van de aarde en de sterrenrijke hemel,
maar de hemel is mijn echte thuis.*

– FRAGMENT UIT EEN TEKST UIT DE GRIEKSE
OUDHEID, WAARIN WORDT UITGELEGD HOE DE PAS
OVERLEDEN ZIEL IN HET HIERNAMAALS KAN KOMEN.

Stel je een pasgetrouwd stel voor op hun bruiloft. De ceremonie is achter de rug en alle gasten verzamelen zich op de trap van de kerk voor de foto's. Het stel heeft echter geen oog voor hen. Ze gaan te veel in elkaar op. Ze kijken elkaar diep in de ogen; de spiegels van de ziel, zoals Shakespeare ze noemde.

Diep. Een vreemd woord om iets te omschrijven waarvan we weten dat het helemaal niet diep kán zijn. Zien is puur een lichamelijk gebeuren. Fotonen van licht weerkaatsen op het netvlies achter in het oog, slechts enkele centimeters achter de pupil, waarna de informatie die ze doorgeven wordt omgezet in elektrochemische impulsen die zich via de oogzenuw een weg banen naar het visuele verwerkingscentrum achter in de hersenen. Het is een puur mechanisch proces.

Maar natuurlijk weet iedereen wat er wordt bedoeld met 'iemand diep in de ogen kijken'. Je ziet de ziel – dat deel van de mens waarover de Griekse filosoof Heraclitus het ongeveer 2500 jaar geleden had toen hij schreef: 'Al

doe je je uiterste best, de ziel is zo diep en enorm dat je de omvang ervan nooit zult kunnen bevatten.' Illusie of niet, wanneer je een glimp van die omvang en diepte weet op te vangen, is dat overweldigend.

Er zijn twee momenten waarop die diepte zich het sterkst manifesteert: wanneer we verliefd worden en wanneer we iemand zien sterven. De meeste mensen zijn wel eens verliefd geweest, maar omdat de dood in onze samenleving zo uit het zicht wordt gehouden, is het aantal mensen dat ooit iemand heeft zien sterven veel kleiner. Medici en verplegers die regelmatig met de dood in aanraking komen, weten echter precies waarover ik het heb. Waar eerst diepte te zien was, rest plotseling niets dan leegte. De levendige blik – zelfs als de persoon in kwestie heel oud was of de blik vaag en onrustig – verdwijnt in z'n geheel.

Dat gebeurt ook wanneer een dier sterft. De rechtstreekse toegangsweg naar wat de twintigste-eeuwse theologiestudent Titus Burckhardt 'het innerlijke rijk van de ziel' noemde, verdwijnt, en het lichaam wordt een soort apparaat waar de stekker uit is getrokken.

Dus stel je voor dat bruid en bruidegom elkaar in de ogen kijken en die bodemloze diepte zien. De camera klikt. Het beeld is vastgelegd. Een perfect kiekje van een perfect pasgetrouwd stel.

Ga nu eens een paar decennia verder in de tijd. Stel je voor dat dit stel kinderen heeft en dat die kinderen zelf ook weer kinderen hebben. De man van de foto is overleden en de vrouw woont nu alleen in een verzorgings-

tehuis. Haar kinderen komen regelmatig op bezoek en ze heeft vrienden in het tehuis, maar soms, zoals op dit moment, voelt ze zich eenzaam.

Het is een regenachtige middag. De vrouw zit bij het raam en pakt de foto op die in een lijstje op een bijzet-tafel staat. In het grauwe daglicht kijkt ze ernaar. Net als de vrouw zelf heeft de foto er lang over gedaan om daar te komen. Eerst zat hij in een fotoalbum dat bij een van hun kinderen thuis lag, vervolgens is hij ingelijst en met haar meegegaan naar het tehuis. Hoewel hij broos en wat vergeeld is, en de randen een beetje omkrullen, heeft de foto het al die tijd overleefd. Ze ziet de jonge vrouw die ze was, hoe ze in de ogen van haar nieuwe echtgenoot kijkt, en ze herinnert zich dat hij op dat moment het enige was aan wie ze dacht.

Waar is hij nu? Bestaat hij nog?

Op goede dagen weet ze zeker van wel. De man van wie ze zoveel jaren heeft gehouden, kan onmogelijk zomaar zijn verdwenen alleen maar omdat zijn lichaam stierf. Vaag weet ze wat haar godsdienst erover zegt: haar man is in de hemel. Omdat ze al die jaren min of meer trouw naar de kerk is gegaan, heeft ze altijd beweerd in die hemel te geloven. Maar diep vanbinnen is ze er nooit helemaal van overtuigd geweest.

Dus op andere dagen – dagen zoals deze – twijfelt ze. Want ze weet ook wat de wetenschap erover zegt. Ja, ze hield van haar man. Maar liefde is een emotie: een elektrochemische reactie die diep in de hersenen plaatsvindt, waardoor hormonen in het lichaam vrijkomen die

ons humeur bepalen en ons opdragen om ons gelukkig, verdrietig, opgewekt of eenzaam te voelen.

Kortom: liefde is niet echt.

Wat is dan wél echt? Nou, dat is zonneklaar. De moleculen van het staal, chroom, aluminium en plastic van de stoel waarin ze zit; de atomen in het fotopapier in haar hand; het glas en hout van de lijst eromheen. En natuurlijk de diamant van haar verlovingsring en het goud waarvan zowel die ring als haar trouwring is gemaakt. Dat is allemaal echt.

Maar de perfecte, ongeschonden en eeuwigdurende band tussen twee onsterfelijke zielen waar deze ringen de belichaming van zouden moeten zijn? Nou, dat is slechts mooi klinkende prietpraat. Massieve, tastbare materie; dat is het enige wat echt is. Volgens de wetenschap, althans.

Je ware aard zit vanbinnen.

– AL-GHAZALI, ELFDE-EEUWS ISLAMITISCH MYSTICUS

De oorsprong van het woord ‘realiteit’ ligt in het Latijnse woord *res*, dat ‘ding’ betekent. De dingen in ons leven, zoals autobanden, koekenpannen, voetballen en schommels zijn echt omdat ze tastbaar aanwezig zijn. We kunnen ze aanraken, in onze handen houden, neerzetten, en als we zijn weggeweest en weer terugkomen, zijn ze daar nog steeds, onveranderd, precies waar we ze hebben achtergelaten.

Wijzelf zijn natuurlijk ook van materie gemaakt. Ons lichaam bestaat uit elementen als waterstof, het eerste en

belangrijkste element, en complexere componenten als stikstof, koolstof, ijzer en magnesium. Al die elementen zijn ontstaan – gecreëerd – onder onvoorstelbare druk en hitte, in de kern van oeroude en inmiddels al verdwenen sterren. Koolstofkernen hebben zes protonen en zes neutronen. In de buitenste schil bevinden zich de elektronen en daar zijn acht plekken; vier daarvan worden bezet door elektronen en vier zijn leeg, zodat elektronen van andere atomen of elementen een verbinding kunnen vormen met het koolstofatoom, door hun eigen elektronen aan die lege plekken te koppelen. Op die manier kunnen koolstofatomen zich zowel binden aan andere koolstofatomen als aan andere soorten atomen en moleculen. Dat gebeurt op buitengewoon efficiënte wijze. Zowel organische chemie als biochemie – uitgebreide wetenschapsgebieden die andere scheikundige onderwerpen in het niet doen vallen – houdt zich enkel en alleen bezig met het bestuderen van chemische interacties tussen koolstofelementen. De gehele chemische structuur van het leven op aarde is gebaseerd op koolstof en zijn unieke eigenschappen. Het is de lingua franca van de organische chemie. Onder grote druk raken koolstofatomen met een nieuwe vasthoudendheid in elkaar verstrengeld, en veranderen van het ons welbekende zwarte, aardachtige spul in het krachtigste, natuurlijkste symbool van duurzaamheid: de diamant.

Maar waar de atomen van koolstof en het handjevol andere elementen waaruit ons lichaam hoofdzakelijk bestaat in wezen allemaal onsterfelijk zijn, is ons lichaam

zelf extreem vergankelijk. Er worden nieuwe cellen geboren en oude cellen sterven af. Ons lichaam haalt continu materie uit de fysieke wereld om ons heen, en geeft materie terug. Al snel – in een oogwenk, vanuit kosmisch perspectief gezien – gaat ons hele lichaam weer in de cyclus op. Het voegt zich bij de stroom van koolstof, waterstof, zuurstof, calcium en andere elementaire stoffen die zich hier op aarde steeds opnieuw ontwikkelen om vervolgens weer te desintegreren.

Dat inzicht is natuurlijk niet nieuw. Het Engelse woord *human* – mens – stamt af van *humus*, aarde. Dat geldt ook voor *humble* – nederig – en dat lijkt niet voor niets: je blijft vanzelf nederig als je maar beseft waar je van gemaakt bent. Lang voordat de wetenschap in staat was om tot in detail uit te leggen hoe het allemaal in elkaar steekt, wisten culturen over de hele wereld al dat ons lichaam uit aarde ontstaat en dat het ernaar terugkeert als we sterven. Zoals God zei tegen Adam – een naam die zijn oorsprong vindt in het Hebreeuwse woord *adamah*, dat ‘aarde’ betekent – in Genesis: ‘Want stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeren.’

Toch is de mens nooit helemaal tevreden geweest met deze situatie. De hele geschiedenis van de mensheid kan worden gezien als onze reactie op het feit dat we aards zijn, en de gevoelens van pijn en onvolkomenheid die dat veroorzaakt. Wij vermoeden dat de zaak wat gecompliceerder ligt.

De moderne wetenschap – het recentste en verreweg het krachtigste antwoord dat we hebben op die oeroude rusteloosheid als het gaat om onze sterfelijkheid – komt voor

een groot deel voort uit de eeuwenoude techniek van het manipuleren van chemicaliën die ‘alchemie’ wordt genoemd. Het is niet bekend waar de alchemie haar oorsprong vindt. Sommigen beweren dat ze is ontstaan in het oude Griekenland. Anderen zeggen dat de eerste alchemisten al veel eerder leefden, misschien in Egypte, en dat de naam afkomstig is van het Egyptische woord *Al-Kemi* of ‘zwarte aarde’ – waarschijnlijk een verwijzing naar de zwarte, vruchtbare grond op de oevers van de Nijl.

Er waren christelijke alchemisten, joodse alchemisten, islamitische alchemisten en taoïstische of confucianistische alchemisten. Ze waren overal te vinden. Waar en wanneer ze ook ontstond, alchemie groeide uit tot een buitengewoon complex en wijdverspreid fenomeen. Dat uitte zich vooral in pogingen om ‘basismetalen’ als koper en lood in goud te veranderen. Maar het voornaamste doel van alchemie was het terugkrijgen van de onsterfelijkheid, waarvan de alchemisten geloofden dat de mens die oorspronkelijk bezat, maar lang geleden kwijt is geraakt.

Veel instrumenten en methoden van de moderne scheikunde zijn uitgevonden door alchemisten, waarbij ze vaak een enorm risico liepen. Het kan gevaarlijk zijn om met natuurlijke materie te experimenteren, en behalve dat ze zichzelf konden vergiftigen of opblazen, bestond altijd de kans dat alchemisten in botsing kwamen met de lokale kerkelijke autoriteiten. Net als de wetenschap die eruit voortvloeide, werd alchemie – in Europa vooral in de jaren voorafgaand aan de wetenschappelijke revolutie – als ketterij beschouwd.

Een van de grootste ontdekkingen die alchemisten tijdens hun zoektocht naar onsterfelijkheid deden, was dat wanneer je chemicaliën of elementen onderwierp aan iets wat alchemisten een ‘proef’ noemden – als je ze bijvoorbeeld verhitte of combineerde met andere chemicaliën, waardoor een reactie ontstond – ze in iets anders veranderden. Zoals voor zoveel andere ontdekkingen uit het verleden geldt, klinkt het ons nu als vanzelfsprekend in de oren, maar wij hebben natuurlijk om te beginnen niet zelf het werk hoeven doen om daarachter te komen.

De eerste eeuw was van goud.

– OVIDIUS, *METAMORPHOSES*

Waarom waren alchemisten zo geïnteresseerd in goud? De meest voor de hand liggende reden, die gold voor een klein deel van de alchemisten – degenen die geen verstand hadden van het diepere, onderliggende spirituele element dat eraan ten grondslag ligt – is dat ze eenvoudigweg rijk wilden worden. Maar de echte alchemisten waren om een heel andere reden in goud geïnteresseerd.

Goud is, net als koolstof, een ongewoon element. De kern van het goudatoom is erg groot. Het heeft 79 protonen; slechts vier andere onafbreekbare elementen zijn zwaarder. Deze grote positieve, elektrische lading zorgt ervoor dat de elektronen, die om de kern van het goudatoom cirkelen, zich met een uitzonderlijke snelheid voortbewegen – ongeveer half zo snel als de snelheid van het licht. Als een foton de aarde bereikt vanuit de zon

– het hemellichaam dat in alchemistische teksten het vaakst wordt geassocieerd met goud – en het weerkaatst tegen een goudatoom, en als dat foton vervolgens onze blik vangt en ons netvlies raakt, wordt er een signaal naar onze hersenen gestuurd dat een eigenaardig aangenaam gevoel in ons bewustzijn veroorzaakt. De mens reageert sterk op goud, en dat is altijd al zo geweest.

Goud is de motor van een groot deel van de economische activiteiten op onze planeet. Het is mooi en relatief zeldzaam, maar eigenlijk heb je er niet veel aan. Althans, niet op de manier zoals wij er gebruik van maken. Wij, de menselijke soort, hebben besloten dat het waarde heeft, meer niet. Dat is de reden dat alchemisten er zo wanhopig naar op zoek waren, middels zowel hun materiële experimenten als de innerlijke, meditatieve praktijken waarmee die experimenten vaak gepaard gingen. Goud was voor hen de concrete, tastbare representatie van het hemelse deel van de mens – de onsterfelijke ziel. Ze streefden ernaar om die andere kant van de mens te herstellen: de gouden kant die samengaat met de aardse kant om van ons de mensen te maken die we zijn.

We zijn deels aards en deels hemels, en de alchemisten wisten dat.

Wij moeten het ook weten.

Eigenschappen als de ‘schoonheid’ van goud en zelfs de kleur ervan, zijn, zoals we hebben geleerd, niet echt. Emoties zijn, zoals we hebben geleerd, al helemaal niet echt. Ze zijn slechts reactieve patronen die door onze hersenen worden opgewekt als antwoord op hormonale

signalen, die ons lichaam uitzendt in reactie op bijvoorbeeld gevaar of verlangen.

Liefde. Schoonheid. Goedheid. Vriendschap. In het wereldbeeld van de materialistische wetenschap is het ondenkbaar om deze dingen als waarheden te beschouwen. Als we daarvan uitgaan, en het bijvoorbeeld ook zouden geloven als ons werd verteld dat betekenis niet echt is, verliezen we onze verbinding met de hemel; een verbinding die schrijvers in de klassieke oudheid soms de ‘gouden draad’ noemden.

We worden zwak.

Liefde, schoonheid, goedheid en vriendschap zijn echt. Net zo echt als regen. Net zo echt als boter, als hout of steen, plutonium, de ringen van Saturnus of natriumnitraat. Op het aardse niveau van het bestaan verlies je dat al snel uit het oog.

Maar wat je verliest, kun je weer terugkrijgen.

Analfabeten weten niet veel, maar ze zijn zelden dom, want ze moeten op hun geheugen vertrouwen en zullen daarom eerder onthouden wat belangrijk is. Mensen die wel kunnen lezen en schrijven zijn daarentegen geneigd te verdwalen in hun enorme bibliotheken van opgeslagen informatie.¹

– THEOLOGIESTUDENT HUSTON SMITH

In zijn huidige vorm bestaat de mens al zo’n honderduizend jaar. Het grootste deel van die tijd zijn drie vragen zeer belangrijk voor ons geweest:

1 Smith, *The Way Things Are*, p. 79.

Wie zijn we?

Waar komen we vandaan?

Waar gaan we naartoe?

Gedurende het merendeel van de tijd dat hij op deze planeet rondloopt, twijfelde de mens er geen seconde aan dat er een spirituele wereld was. We geloofden dat dat de plek was waar eenieder van ons vandaan kwam toen we werden geboren, en dat het de plek was waar we naar terugkeerden als we stierven.

Vandaag de dag denken veel wetenschappers dat we al vrijwel alles weten wat er te weten valt over het universum. Tegenwoordig spreken die wetenschappers veelvuldig over een 'theorie van alles'. Een theorie die de laatste losse eindjes aan elkaar knoopt van wat we momenteel weten over het heelal: een theorie die, zoals de naam al doet vermoeden, alles kan verklaren.

Maar er is iets vreemds aan de hand met deze theorie. Ze geeft geen antwoord op ook maar een van de drie hierboven gestelde vragen, die voor 99,9 procent van onze tijd op aarde de belangrijkste vragen waren waarop een antwoord werd gezocht. De theorie van alles heeft geen antwoord op de hemel.

Het woord *heaven*, 'hemel', betekende oorspronkelijk simpelweg 'de lucht boven ons'. Dat wordt met het woord 'hemel' in het Nieuwe Testament bedoeld. Het Spaanse woord voor hemel, *cielo*, betekent ook lucht, en vindt dezelfde oorsprong als het Engelse woord *ceiling*, plafond. Hoewel we inmiddels weten dat de hemel zich niet letterlijk boven ons bevindt, houden velen van ons

toch het gevoel dat er een andere dimensie is, of andere dimensies zijn, die zich 'boven' de aardse wereld bevinden, in die zin dat ze in spiritueel opzicht 'hoger' zijn. Wanneer ik het in dit boek heb over 'de hemel' en zeg dat die zich 'boven' ons bevindt, dan doe ik dat in de wetenschap dat tegenwoordig niemand meer denkt dat de hemel simpelweg daarboven in de lucht te vinden is, of dat het de plek is van wolken en eeuwige zonneshijn waarmee we dat woord zijn gaan associëren. Ik heb het over een ander soort geografie: een die heel echt is maar ook erg verschilt van de aardse geografie die ons vertrouwd is, en waarmee vergeleken de hele waarneembare dimensie slechts een zandkorrel op het strand is.

Er is tegenwoordig nog een andere groep mensen – waartoe ook veel wetenschappers behoren – die eveneens gelooft dat we misschien wel heel dicht bij de ontdekking van een theorie van alles zijn. Maar de theorie van alles waar deze groep het over heeft, is anders dan die welke de materialistische wetenschap voor ogen heeft.

Die andere theorie onderscheidt zich in twee belangrijke opzichten van de eerste.

Ten eerste suggereert ze dat we nooit echt een theorie van alles kunnen hebben, als we daarmee doelen op een agressieve, materialistische, datageoriënteerde theorie.

Het tweede verschil is dat binnen die andere theorie van alles alle drie de oorspronkelijke, fundamentele vragen over het menselijk bestaan aan de orde worden gesteld. En daar valt de hemel ook onder.

*Ik beschouw bewustzijn als iets fundamenteels.
Ik beschouw materie als een afgeleide van bewustzijn.
We kunnen niet achter het bewustzijn komen.
Alles waar we over praten, alles waarvan we denken
dat het bestaat, veronderstelt een bewustzijn.*
– KWANTUMFYSICUS MAX PLANCK (1858-1947)

Na drie buitengewoon succesvolle eeuwen stond in de twintigste eeuw de wetenschap – en dan met name de tak van de wetenschap die we natuurkunde noemen – een verrassing te wachten. Diep vanbinnen, in de kern van de materie, deed ze een ontdekking waar ze geen verklaring voor had. ‘Materie’, dat spul waarvan de wetenschappers dachten dat ze het zo goed begrepen, bleek allesbehalve te zijn wat ze dachten dat het was. Atomen, die onbreekbare, oersolide kleine objecten, die volgens de wetenschap de ultieme bouwstenen waren van de wereld, bleken helemaal niet zo solide of onbreekbaar te zijn. Materie bleek een duizelingwekkend complexe matrix te zijn van supersterke, maar immateriële krachten. Er was in feite niets materialistisch aan.

Het werd nog eigenaardiger. Als er iets was wat de wetenschap even goed dacht te begrijpen als materie, was het wel ruimte: het gebied waarin materie zich beweegt, duidelijk en eenvoudig. Maar ruimte ‘bestond’ ook niet echt. Althans niet op de eenduidige, gemakkelijk te begrijpen manier waarop de wetenschappers dachten. Ze was flexibel. Ze strekte zich uit. Ze was onlosmakelijk verbonden met de tijd. Ze was allesbehalve duidelijk en eenvoudig.

Alsof dat nog niet verwarrend genoeg was, kwam er nog een andere factor in beeld: een factor waarmee de wetenschap al lang bekend was, maar waar ze tot op dat moment geen belang aan had gehecht. Sterker nog, de wetenschap had pas in de zeventiende eeuw een woord voor dit fenomeen bedacht, terwijl het fenomeen voor alle vroegere volkeren een speerpunt was in hun kijk op de werkelijkheid en ze er tientallen woorden voor hadden.

Die nieuwe factor was bewustzijn: het eenvoudige maar ook uiterst complexe feit dat je je ergens bewust van bent, van jezelf en van de wereld om je heen.

Niemand in de wetenschappelijke wereld had ook maar het flauwste benul van wat bewustzijn was, maar dat was nooit een probleem geweest. Wetenschappers hadden het gewoonweg buiten beschouwing gelaten, want, zo zeiden ze, bewustzijn was onmeetbaar en dus niet echt. Maar in de jaren twintig van de twintigste eeuw maakten kwantummechanische experimenten niet alleen duidelijk dat je bewustzijn wél kon waarnemen, maar dat het op subatomair niveau zelfs onmogelijk was om het níét waar te nemen. Het bewustzijn heeft immers een sterke invloed op hoe de waarnemer waarneemt. Het was een onlosmakelijk onderdeel van elk wetenschappelijk experiment.

Dit was een onthutsende openbaring, ook al kozen de meeste wetenschappers er over het algemeen voor het te negeren. Tot ergernis van de vele wetenschappers die ervan overtuigd waren dat ze op een haar na alles in het universum konden verklaren vanuit een zuiver materia-

listisch oogpunt, verscheen opeens het bewustzijn ten tonele, dat weigerde zich aan de kant te laten duwen. Terwijl de jaren verstreken en de wetenschappelijke experimenten op subatomair niveau – een domein dat over het algemeen kwantummechanica wordt genoemd – zich steeds verder ontwikkelden, werd almaar duidelijker welke sleutelrol bewustzijn speelde bij elk experiment, hoewel het nog steeds onmogelijk te verklaren was. Zoals de Hongaars-Amerikaanse theoretisch natuurkundige Eugene Wigner schreef: ‘Het was niet mogelijk om de wetten van de kwantummechanica op een geheel consequente manier te formuleren zonder te refereren aan bewustzijn.’ De Spaanse natuurkundige Ernst Pascual Jordan drukte het nog krachtiger uit: ‘Observaties,’ zo schreef hij, ‘verstoren niet alleen hetgeen moet worden gemeten, ze produceren het zelfs.’ Dit hoeft niet te betekenen dat we met onze verbeeldingskracht de realiteit creëren, maar het betekent wel dat bewustzijn zodanig met de realiteit verbonden is dat we die realiteit onmogelijk zónder bewustzijn tot ons kunnen nemen. Bewustzijn is het fundament van het bestaan.

De natuurkundige wereld had er een taak bij gekregen: interpreteren wat de resultaten van kwantummechanica-experimenten onthulden over de werking van het universum. De briljante grondleggers van dit onderzoeksgebied, zoals Werner Heisenberg, Louis de Broglie, Sir James Jeans, Erwin Schrödinger, Wolfgang Pauli en Max Planck, werden de mystieke kant op gedreven tijdens hun pogingen om de resultaten van hun experimenten

betreffende de werking van de subatomaire wereld ten volle te kunnen begrijpen. Volgens het 'meetprobleem' speelt bewustzijn een cruciale rol bij het bepalen van de aard van de evoluerende werkelijkheid. Je kunt een waarnemer niet van zijn waarneming scheiden. De realiteit die door experimenten in de kwantummechanica werd beschreven, druist volkomen in tegen de intuïtie, in tegenstelling tot wat men zou verwachten op basis van ons dagelijks leven op de aardse wereld. Een diepgaander begrip en verdere interpretatie zullen een grondige herziening vereisen van onze ideeën over bewustzijn, causaliteit, ruimte en tijd. Sterker nog, een aanzienlijke versterking van de natuurkunde, die de realiteit van het bewustzijn (ziel of geest) volledig omarmt als de basis van alles, is nodig om het diepe mysterie in de kern van de kwantumfysica te overstijgen.

Ik blijf erbij dat het wetenschappelijk reductionisme het menselijk mysterie ongelooflijk tekortdoet met zijn bewering dat het veelbelovende materialisme uiteindelijk de gehele spirituele wereld zal kunnen verklaren in termen van patronen van neuronale activiteit. Dit geloof moet worden aangemerkt als bijgeloof. We moeten erkennen dat we zowel spirituele wezens zijn met een ziel in een spirituele wereld, als materiële wezens met een lichaam en hersenen in een materiële wereld.

– NEUROFYSIOLOOG SIR JOHN C. ECCLES (1903–1997)

We kunnen op geen enkele manier de aard van de realiteit beschrijven totdat we een veel duidelijker beeld hebben van de ware aard van het bewustzijn, en hoe die in verhouding staat tot de realiteit in de fysieke wereld. We zouden meer vooruitgang kunnen boeken als de natuurkundigen onder ons zich ook het hoofd zouden breken over wat sommige wetenschappers het ‘lastige probleem van het bewustzijn’ hebben genoemd. De essentie van dit lastige probleem is dat de moderne neurowetenschap ervan uitgaat dat het bewustzijn puur vanuit de complexiteit van de hersenen wordt gecreëerd. Er is echter geen enkele verklaring voor het bestaan van een mechanisme waarbij dit zich voordoet. Sterker nog, hoe meer onderzoek we naar de hersenen doen, hoe meer we beseffen dat het bewustzijn onafhankelijk van de hersenen bestaat. Roger Penrose, Henry Stapp, Amit Goswami en Brian Josephson zijn opmerkelijke voorbeelden van natuurkundigen die ernaar hebben gestreefd het bewustzijn op te nemen in natuurkundige modellen, maar het grootste deel van de natuurkundige gemeenschap blijft blind voor de meer esoterische niveaus van het onderzoek dat ervoor nodig is.

Zodra de wetenschap niet-fysieke verschijnselen gaat onderzoeken, zal zij in tien jaar meer vooruitgang boeken dan in alle voorgaande jaren van haar bestaan samen.

– NIKOLA TESLA (1856–1943)

De nieuwe theorie – de nieuwe ‘kaart van alles’, waarvan ik een groot voorstander ben – zal alle revolutionaire ontdekkingen omvatten die de wetenschap in de afgelopen eeuw heeft gedaan, en dan met name de nieuwe ontdekkingen over de aard van materie en ruimte, en de revolutionaire ontdekkingen over de centrale rol die het bewustzijn speelt, waardoor de materialistische wetenschap in het begin van de twintigste eeuw zo werd opgeschrikt. De theorie zal ontdekkingen aan de orde stellen, zoals die van de natuurkundige Werner Heisenberg, dat subatomaire deeltjes zich nooit echt op één plek bevinden, maar een continue staat van statistische waarschijnlijkheid innemen, zodat ze misschien hier of misschien daar zijn, maar nooit op een enkele, vaste plek. Of dat een foton – een lichteenheid – als een golf verschijnt als we dat op de ene manier meten, en als een deeltje als we het op een andere manier meten, ook al betreft het precies hetzelfde foton. Of ontdekkingen zoals die van Erwin Schrödinger, dat de uitkomst van bepaalde subatomaire experimenten wordt vastgesteld door het bewustzijn van de waarnemer, die ze zodanig waarneemt dat ze in feite de tijd kunnen ‘terugdraaien’. Als een atomische reactie plaatsvindt in een doos die drie dagen eerder is afgesloten, zal de reactie pas compleet zijn op het moment dat de doos wordt geopend en ze wordt opgemerkt door een bewuste waarnemer. De atomische reactie vindt wel én niet plaats, totdat het bewustzijn om de hoek komt kijken en er realiteit van maakt.

Die nieuwe kaart van alles stelt ook de enorme hoe-

veelheid informatie aan de orde die van een heel ander onderzoeksgebied afkomstig is, een gebied waar de materialistische wetenschap in het verleden zelfs nog minder aandacht voor had dan voor het bewustzijn, en dat door de dogmatische godsdiensten resoluut werd genegeerd: bijna-doodervaringen. Visioenen die mensen hadden op hun sterfbed. Momenten van ogenschijnlijk contact met overleden geliefden. De hele wereld van vreemde, maar volkomen reële ontmoetingen met de spirituele wereld die mensen aan de lopende band hebben, maar waar we noch van de dogmatische wetenschap noch van de dogmatische religies over mochten praten.

Het soort gebeurtenissen waar mensen mij steeds maar weer over vertellen.

Beste dr. Alexander,

Ik vond het geweldig om over uw ervaringen te lezen. Het deed me denken aan de bijna-doodervaring die mijn vader had, vier jaar voordat hij overleed. Mijn vader was astrofysicus en was voor honderd procent 'op de wetenschap gericht', tot hij die ervaring kreeg.

Hij lag op de intensive care en was er heel slecht aan toe. Hij heeft een emotioneel zwaar leven gehad en was aan de drank geraakt, waardoor veel van zijn organen het begaven en hij een dubbele longontsteking kreeg. Hij heeft drie maanden op de intensive care gelegen, waarvan een tijd in een kunstmatige coma. Terwijl hij begon te herstellen, zag hij regelmatig engelachtige wezens, die hem duidelijk maak-

ten dat hij niet bang hoefde te zijn en dat alles goed kwam. Ze zeiden dat hij beter zou worden en zijn leven weer zou kunnen oppakken. Hij vertelde dat zij hem hielpen en dat hij niet meer bang was om dood te gaan. Na zijn herstel vertelde hij me geregeld dat ik me geen zorgen hoefde te maken als zijn tijd gekomen was en dat ik moest weten dat alles goed met hem zou zijn.

Na die ervaring was hij een ander mens. Hij heeft geen druppel meer gedronken, maar... erover praten was hem te veel... hij was erg op zichzelf... Hij overleed aan een gescheurde aorta, heel plotseling, in zijn slaap, vier jaar nadat hij in het ziekenhuis had gelegen. Na zijn dood vonden we overal in zijn huis post-its waar BeHv op stond. Uiteindelijk trokken we de conclusie dat het betekende: Beschermengelen. Heb vertrouwen. Misschien hielp dit hem om van de drank af te blijven. Misschien hielp dit hem herinneren aan de geruststelling en troost die hij voelde tijdens zijn bijna-doodervaring.

Ik weet nog dat ik hem, niet lang voordat hij stierf, vroeg wat hij dacht dat er gebeurde als hij werkelijk zou sterven. Hij zei dat hij dat niet wist, en dat het gewoon iets was wat wij als mensen nog niet hadden ontdekt, maar dat wel zouden doen. Ik denk dat hij de plek had ervaren waar wetenschap en spiritualiteit samenkomen. Het lezen over uw ervaring gaf me veel troost en het bevestigde voor mij ook de ervaring van mijn vader.

*Heel erg bedankt,
Pascale*

Waarom vertellen mensen me dit soort verhalen? Het antwoord daarop is eenvoudig. Ik ben een arts die een bijna-doodervaring heeft gehad, een betrouwbaar lid van de ‘dogmatische wetenschap’-kant van de ruimte, die door zijn ervaring naar de andere kant van die ruimte werd gestuurd. Niet naar de ‘dogmatische religie’-kant, maar naar een derde kant, met andere woorden: een kant die gelooft dat zowel wetenschap als religie ons veel kan leren, maar dat geen van beide ooit alle antwoorden zal hebben. Die kant van de ruimte gelooft dat we ons op het randje bevinden van iets waarachtig nieuws: een huwelijk tussen spiritualiteit en wetenschap, dat de manier waarop we onszelf begrijpen en ervaren voor altijd zal veranderen.

In *Na dit leven* beschrijf ik hoe ik door een plotselinge aanval van een zeer zeldzame stam van bacteriële meningitis in het ziekenhuis terecht kwam. Zeven dagen lang lag ik in een diepe coma. In die periode onderging ik een ervaring die ik nog altijd aan het verwerken ben en nog steeds niet helemaal begrijp. Ik maakte een reis door bovennatuurlijke werelden, waarvan de ene nog opmerkelijker was dan de andere.

In de eerste wereld, die ik ‘het Rijk gezien door de ogen van de Regenworm’ heb genoemd, werd ik in een primitieve oerstaat van bewustzijn ondergedompeld, en terwijl ik me in die wereld begaf, had ik het gevoel dat ik levend begraven was. De grond om me heen was echter geen gewone aarde, want overal om me heen voelde ik – en soms hoorde en zag ik ze ook – andere gedaanten, andere

wezens. Het was zowel angstaanjagend als troostrijk (het voelde alsof ik deel uitmaakte, en altijd al deel had uitgemaakt, van deze primitieve duisternis). Ik ben vaak gevraagd: ‘Was het de hel?’ Ik vermoed dat de hel op zijn minst een beetje interactief is, en dit was iets heel anders. Hoewel ik me de aarde niet kon herinneren, of zelfs maar wat een mens was, was ik wel nieuwsgierig. Ik vroeg: ‘Wie? Wat? Waar?’ en ik kreeg nooit ook maar enig antwoord.

Op een gegeven moment verscheen er boven me een wezen van licht, dat langzaam afdaalde – een cirkelvormige entiteit die prachtige, hemelse muziek verspreidde die ik ‘de duizelingwekkende melodie’ noemde – en dat fantastische draden van levendig zilver- en goudkleurig licht verspreidde. Het licht opende zich als een scheur in het weefsel van die grove wereld, en ik voelde hoe ik door die scheur heen ging, als door een poort, omhoog naar een adembenemend mooie vallei vol welig en vruchtbaar groen, waar watervallen in kristallen poelen stroomden. Ik bevond me als een vlekje van bewustzijn op de vleugel van een vlinder, onder pulserende zwermen van miljoenen andere vlinders. Ik zag ongelooflijke blauwzwarte, fluwelen luchten vol neervallende bollen goudkleurig licht, die ik later ‘engelachtige koren’ noemde, met fonkelende slierten tegen de deinende, kleurrijke wolken. De koren lieten hymnen en liederen horen die oneindig veel mooier waren dan ik ooit op aarde had gehoord. Er was ook een breed scala van grotere universums die de vorm aannamen van wat ik ‘bovensfeer’ ben gaan noemen, die

daar waren om mij te helpen de lessen te leren die ik te leren had. De engelachtige koren gaven weer toegang tot een andere poort naar nog hogere werelden. Ik rees op totdat ik de Kern bereikte, het diepste heilige der heiligen van het Bovenwaardse – oneindige, inktzwarte duisternis, barstensvol onbeschrijflijke, goddelijke, onvoorwaardelijke liefde. Vervolgens zag ik de oneindig machtige, alwetende schepper die ik later Om noemde, vanwege het geluid dat ik zo duidelijk hoorde in die wereld. Ik leerde lessen over een diepte en schoonheid die zo ver boven mijn macht liggen dat ik ze niet kan uitleggen. Terwijl ik me in de Kern bevond, had ik continu het sterke gevoel dat we er met z'n drieën waren (het oneindig goddelijke, de glinsterende bol en het pure bewustzijn).

Tijdens deze reis had ik een gids. Dat was een buitengewoon mooie vrouw die voor het eerst verscheen toen ik, als een vlekje bewustzijn, op de vleugel van die vlinder zat in de Poortwereld. Ik had die vrouw nooit eerder gezien. Ik wist niet wie ze was. Toch was haar aanwezigheid voldoende om mijn hart te genezen, om me heel te maken op een manier waarvan ik niet wist dat het mogelijk was. Zonder ook maar iets te zeggen liet ze me weten dat er grenzeloos van me werd gehouden en dat er voor me werd gezorgd, en dat het universum een veel grotere, betere en mooiere plek was dan ik ooit heb durven dromen. Ik maakte een onvervangbaar deel uit van het geheel (net als wij allemaal), en alle verdriet en angst die ik in het verleden ooit had gekend, waren het gevolg van het cruciale feit dat ik dat op de een of andere manier was vergeten.

Ontdek de beste en mooiste nieuwe boeken met de gratis *Lees dit boek*-app

Wilt u als eerste de beste en mooiste nieuwe boeken ontdekken? Vaak nog voordat die boeken zijn verschenen en de pers erover heeft geschreven? Download dan gratis de *Lees dit boek*-app voor Android-telefoons en -tablets, iPhone en iPad via www.leesditboek.nl.

Bezoek www.levboeken.nl voor informatie over al onze boeken en meld u aan voor de nieuwsbrief. Volg @Levboeken op Twitter en bezoek onze Facebook-pagina: www.facebook.com/Levboeken.